

8. 1. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Interkulturní mediace

Interkulturní mediace, jak už název napovídá, je více orientována na komunitu, občany, menšiny. Jedná se o velmi specifickou oblast mediace. Tato specializace v rámci mediace vznikla na základě potřeby dorozumět se s lidmi z jiného jazykového a kulturního prostředí. Stala se tak jistým nástrojem komunikace a integrace, ale jen u této funkce nezůstala a logicky se dále pojí i s řešením konfliktů s kulturním faktorem. Právě při řešení těchto konfliktů, kdy velmi často dochází k problémům díky rozdílnosti, přehlížení specifických potřeb a nedostatečné diferencovanosti, je mediace ideální pomocník k urovnání sporů, problémů.

Podstata interkulturní mediace souvisí s otevřením hranic států a počátkem migrace, tj. zjednodušeně řečeno pohyb lidí z jednoho místa na druhé. V české republice došlo k první velké migrační vlně v 90. letech 20. století, kdy se otevřely české hranice. Bylo tak nutné věnovat se podpoře migrantů, majoritní společnosti, veřejným institucím při vzájemné komunikaci a posilování přátelského soužití v interkulturní společnosti. [1]

Specifikaci a systémové etablování nových přístupů zaměřených na migranty můžeme zaznamenat v České republice od roku 2006. Nové přístupy vznikají a rozšiřují se zejména na půdě nevládních organizací jako reakce na potřebu odborníků, migrantů a veřejných institucí zajistit profesionální služby. To souvisí zejména se vznikem nových směrů v rámci interkulturní práce, komunitního tlumočení a interkulturní mediace, které sdílí obdobná východiska, cíle a situace, kde se uplatňují, stejně jako pochybnosti a výzvy o dalším směřování. [2]

2. Interkulturní mediace v České republice

Členské země EU, které stály u zrodu tohoto společenství, se zabývají integrací a interkulturním soužitím o desítky let více než ČR, patří mezi priority integrační politiky zejména na lokální úrovni kontinuálně podporovat a profesionalizovat služby tlumočení, asistence na úřadech a dalších veřejných institucích, vyjednávání a prevence konfliktů v komunitách a v sousedství vykonávané primárně migranty či osobami se zkušeností migrace a znalostí více jazyků a kultur. Protože právě jazyk je ta zásadní rozdílnost mezi různými etniky. A jistá specifická vyjadřování, která je s každou kulturou i jazykem spojena, může způsobovat nedorozumění. Tato nedorozumění pak vedou ke sporům a svárům, které je potřeba řešit.

Nutno také podotknout, že jazyk je brán jako specifický znak menšin[3]. A speciálně v našem právním řádu máme na ústavní úrovni, v článku 25 zákona č. 2/1993, Listiny základních práv a svobod zakotveno práva menšin na vzdělání v jejich jazyce, užívat jejich jazyk v úředním styku.

Profese mediátora, respektive interkulturního mediátora neboli komunitního tlumočnicka, je brána velmi široce od dobrovolných mediátorů na úrovni komunit a obcí, po vysoce specializované profesní uskupení mediátorů, kteří musí splňovat náročná kvalifikační kritéria pro výkon této profese. Mezi jejich nejčastější oblasti působení patří školy, nemocnice, veřejné instituce, bytová družstva, ubytovny, chráněné byty, uprchlické tábory aj.[4]

A není se čemu divit, protože právě mezikulturní styk je na těchto místech největší a interakce logicky způsobuje reakci, takže je třeba řešit případné střety. Vedle toho nutno zmínit, že dnes jsou otevřené hranice, velmi často se stěhují mladé páry za prací v rámci evropské unie a s tím souvisí i

stále častější bilingvní domácnosti. V návaznosti na to je potřeba ošetřit jejich potřeby. To je zejména jazyková výuka a střet kultur, ať už s ohledem na jejich náboženství, či jiné specifické aspekty, které menšiny, respektive etnické skupiny odlišují. Tento trend se tak projevuje přizpůsobováním zejména vzdělávacích institucí, kdy nám stále častěji vznikají bilingvní školy a školky. I mimoškolní aktivity dětí jsou přizpůsobovány tomuto trendu a nelze ani opominout bohoslužby, konané v mnoha jazycích a vírách. Často se tak ve městech můžeme setkat se střetem mnoha kultur. Zmíněný proces a vývoj je jen logickým odrazem teorie nabídky a pobídky, kterou popsal Alfred Marshall sice na poli mikroekonomie, ale lze aplikovat logicky i zde v rámci sociokulturního vývoje a s tím spojeného přizpůsobování se populace.

3. Integrační politika s ohledem na romskou menšinu

Po roce 1989 se začala interkulturní problematika systémově řešit pro potřeby tehdejší integrační politiky pro národnostní menšiny, především pokud jde o romskou menšinu. S tímto kontextem jsou spjaty i počátky mediace v ČR v 90. letech 20. století.[5] Organizace Partners for Democratic Change a pilotní programy mediace s prvky interkulturality se zaměřovaly na podporu mediace ve školách a v obcích. Mediačně zde působily tzv. smírčí rady v komunitních konfliktech zejména interetnického rázu mezi českou majoritou a romskou minoritou. Existence těchto programů byla vázána na granty, po jejichž ukončení však již nebyla politická vůle pokračovat.[6]

O sociokulturních rozdílech mezi Romy a ostatními obyvateli ČR bylo již napsáno spousta článků a statí. Politika národnostních menšin zejména v české republice je velmi často kontroverzní téma. Ačkoli romská menšina nepatří mezi jediné menšiny v ČR, můžeme ji charakterizovat jako nejdiskutovanější. Vedle romské menšiny je u nás dnes uznána dalších 13 menšin, jak národnostních tak etnických.

Bez ohledu na délku interkulturního procesu praxe stále ukazuje, že přetrvávají problémy pramenící z nedostatečného důrazu na důslednou analýzu jazyků a jazykových dovedností aktérů a jejich sociálního zázemí a hodnotových systémů, ze kterých vyplývají velká nedorozumění.[7]

Důležitost a potřebnost interkulturní mediace jako nástroje politiky státu implicitně potvrzuje Koncepce integrace cizinců – Společné soužití, kterou přineslo Usnesení vlády ČR ze dne 16. ledna 2013. To bylo následně doplněno Usnesením vlády ČR ze dne 9. ledna 2017 č. 11 k Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2017.[8] Projekt je zaměřen na zkoumání možností aplikace zákona o mediaci v rámci integrační legislativy. Cílovou skupinou jsou tak cizinci, jako občané třetích zemí, tj. zemí mimo země EU, pobývající legálně na území ČR, kteří nejsou žadateli ani poživateli mezinárodní ochrany a ve výjimečných krizových případech může jít také o občany EU. Výsledkem zkoumání integrace je také možná novelizace stávající legislativy.

Diana Ježková

[1] PALAŠČÁKOVÁ, Dita, ed. Formování profese interkulturní pracovník/pracovnice: zahraniční zkušenosti, praxe a vzdělávání v ČR. Praha: InBáze, 2014. ISBN 978-80-905759-0-5, s. 48

- [2] Asociace pro interkulturní mediaci [online]. [cit. 2018-07-23]. K dispozici >>> [zde](#).
- [3] Vymezení pojmu národnostní menšina a příslušník národnostní menšiny stanoví zákon 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů ve svém § 2 a zní:
1. Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.
 2. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.
- [4] Interkulturní mediace a interkulturní práce - nástroje sociální práce v oblasti integrace migrantů. Horní Těšice, 2015. Rigorozní práce. Univerzita Karlova Filozofická fakulta, [online]. [cit. 2018-07-23]. K dispozici >>> [zde](#).
- [5] PALAŠČÁKOVÁ, Dita, ed. Formování profese interkulturní pracovník/pracovnice: zahraniční zkušenosti, praxe a vzdělávání v ČR. Praha: InBáze, 2014. ISBN 978-80-905759-0-5, s. 59
- [6] POTOČKOVÁ, Dana. Nejlepší je domluvit se, aneb, Průvodce mediačním procesem. Praha: Alfom, 2013. ISBN 978-80-87785-00-3., s. 23-28
- [7] Kritikou multikulturního přístupu, konceptem sociálního vyloučení, kulturou chudoby zejména v kontextu tzv. romské otázky se zabývá např. JAKOUBEK, M; HIRT, T. (eds.). 2004. Romové: kulturologické etudy. Etnopolitika, příbuzenství a sociální organizace. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004; HIRT, T.; JAKOUBEK, M. (eds.).2005. Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit. Antropologická perspektiva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. HIRT, T., JAKOUBEK, M. (eds.). 2006. „Romové“ v osidlech sociálního vyloučení. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- [8] [online]. [cit. 2018-07-23]. K dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výtěžné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 - právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost - prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci - kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)